

An aerial photograph of Härnösands kommun, Sweden, featuring a prominent white church with a green copper dome and spire in the foreground. The town's buildings and a lake are visible in the background under a clear blue sky.

Rundabordssamtal – Härnösands kommun

25 mars 2026

Jeppé Klockareson

Swedish (Sweden)

GSTC Country Representative Sweden 2018-2020

GSTC Nordic Training Partner since 2018

Swedish Nature and Ecotourism Association 2014-2020

Practical application of the GSTC criteria and GSTC destination program since 2019

EarthCheck™ auditor since 2023 and ISO 14001 auditor since 2024

---

20 years experience of sustainable tourism development as a trainer, educator, advisor and auditor.

En bättre plats att bo, leva och verka på – som också blir en bättre plats att besöka

Turism är inte en separat sektor, utan en del av
samhällets vardag

- Besökare och invånare:
  - använder samma infrastruktur
  - påverkas av samma planering
  - delar samma platser och miljöer

Besöksnäringens värde ligger i hur den bidrar till:

- Livskvalitet
- lokal attraktivitet
- ekonomisk bärkraft
- långsiktig utvecklingskraft

När turism kopplas till samhällsstrukturen:

- stärks platsen för dem som bor och verkar här
- skapas bättre förutsättningar för hållbara besöksupplevelser

Besöksnäringen är ett medel för samhällsutveckling
– inte ett mål i sig.

Turism = verktyg för samhällsutveckling!

Vad är Hållbar turism?

UNWTO:s definition:

“Turism som fullt ut beaktar sina nuvarande och framtida ekonomiska, sociala och miljömässiga effekter, och som ser till behoven hos besökare, turismindustrin, miljön och lokalsamhället.”

Making Tourism More Sustainable - A Guide for Policy Makers, UNEP and UNWTO, 2005

Vad menar vi med hållbar turismutveckling?

Turism som tar hänsyn till hela platsen – idag och över tid, och ska,

- skapa värde för invånare, företag och besökare,
- utan att överbelasta natur eller lokalsamhälle,
- i balans mellan ekonomi, miljö och sociala värden.

Hållbar turismutveckling ska innefatta alla delar,

- Ekonomiskt – skapar värde och arbetstillfällen
- Socialt – bidrar till livskvalitet och lokalsamhälle
- Miljömässigt – bevarar natur och resurser

Hållbar turismutveckling handlar inte nödvändigtvis om att minska turism

- utan att styra utvecklingen rätt.

Vad är destinationsutveckling?

Att utveckla platsen – inte bara besöksnäringen.

- Samspel mellan kommun, näringsliv och destination
- Beslut inom samhällsplanering påverkar turismen
- Turismen påverkar platsens utveckling

Fokus:

- Att skapa en fungerande helhet – inte enskilda projekt.

The Global Sustainable Tourism Council

Global Sustainable Tourism Council (GSTC) inrättar och förvaltar globala hållbarhets standarder med målet att öka kunskap och praxis inom hållbar turism bland offentliga och privata intressenter.

- Grundades av:

UNEP, UNWTO, the UN Foundation och the Rainforest Alliance, med stöd från olika FN organ och bevarandeorganisationer.

- GSTC skapades av och stöttades av FN-systemet, men är idag en separat, fristående, icke-vinstdrivande organisation.

GSTC:s globala standard och grundkriterier

- GSTC har definierat en global standard för hållbar turismutveckling och underlättar därmed certifiering av **hållbar turism**; ett gemensamt språk för att främja hållbar turism.
- Kriterierna är **minimikrav** för turismföretag och destinationer för att skydda och bibehålla naturliga och kulturella resurser och för att säkerställa att turismen uppfyller sin potential som ett verktyg för bevarande och fattigdomsbekämpning.
- Att bidra till att skapa en bättre plats att bo, leva och verka på.

GSTC Standards

Five sets of GSTC Standards have been developed:

**GSTC Hotel
Standard**
(2008, 2012,
2016, 2025)

**GSTC Tour
Operator
Standard**
(2008, 2012,
2016, 2025)

**GSTC Destinations
Standard**
(2013, 2019)

**GSTC MICE
Standard**
(2024)

**GSTC Attraction
Standard**
(2024)

Varför denna analys genomförs

- Säkerställa att besöksnäringens utveckling stärker platsens långsiktiga attraktivitet
- Skapa bättre samspel mellan kommun, region och destinationsnivå
- Gå från enskilda initiativ till ett mer sammanhållet arbetssätt

Analysen ska skapa en gemensam nulägesbild och ett bättre beslutsunderlag.

Turism är en samhällsfråga

Turism är en integrerad del av samhällsstrukturen – inte en separat bransch.

- Använder samma infrastruktur och service som invånare
- Påverkar natur- och kulturmiljöer
- Påverkar attraktivitet, inflyttning och livskvalitet
- Beslut i samhällsplanering påverkar turism – och vice versa

En bättre plats att bo på blir också en bättre plats att besöka.

Vad analysen är – och inte är

- Är: strukturerad hållbarhetsanalys och strategiskt beslutsunderlag
- Är: ett sätt att samla och strukturera befintligt arbete
- Är: gemensam referensram för dialog

- Är inte: handlingsplan
- Är inte: certifiering
- Är inte: färdigt åtgärdsprogram

Metod och underlag

Flera perspektiv vägs samman.

- Dokumentstudier och styrande underlag
- Enkät – företagens perspektiv
- Kompletterande intervjuer
- Rundabordssamtal
- Strukturerat enligt GSTC:s destinationsramverk

Underlag vägs samman pragmatiskt – inte statistiskt generaliserande.

Rundabordssamtalets roll

Syftet med detta möte är att:

- Komplettera dokumentanalysen
- Fånga arbete som inte syns i dokument
- Förstå hur samverkan fungerar i praktiken
- Fånga olika perspektiv innan analysen slutförs

Detta är inte en workshop – utan ett strukturerat samtal för att samla in kunskap och synpunkter.

Frågor vi vill belysa tillsammans

- Hur fungerar samverkan mellan olika aktörer idag?
- Vilka arbetssätt fungerar väl?
- Var uppstår hinder eller otydlighet?
- Finns arbete eller initiativ som inte syns i dokumentationen?
- Vilka frågor är viktigast att ta vidare framåt?

Täckning av styrdokument per kriterium

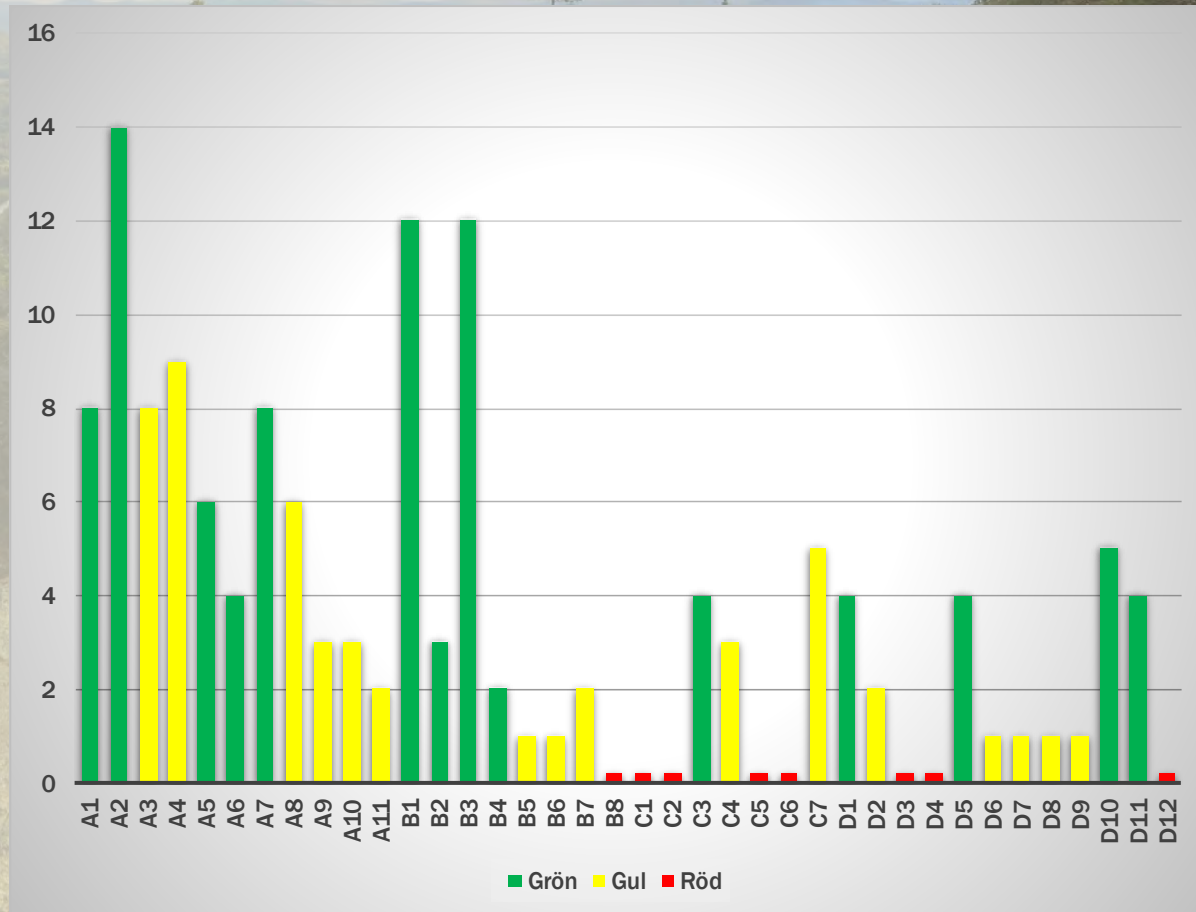
Diagrammet visar antal primära och sekundära dokument per kriterium

Tolkning:

- Gröna områden: Stark täckning och etablerad struktur
- Gula områden: Delvis täckning – utvecklingspotential
- Röda områden: Saknar eller har mycket begränsat underlag

Viktigt:

- Avsaknad av dokument innebär inte att arbete saknas,
- utan att struktur, uppföljning eller tydlighet behöver stärkas.
- Många dokument innebär inte per automatik stark styrning. Det avgörande är hur de används, följs upp och omsätts i praktiken.

Företagens perspektiv – vad säger enkäten?

Övergripande bild

- Turismen upplevs som tydligt positiv för lokal ekonomi och utveckling
- Det finns en vilja att arbeta med hållbarhet, men arbetet är ofta informellt
- Stor variation i kunskap, engagemang och förutsättningar mellan företag

Styrkor

- Stark upplevd lokal nytta av turismen
- Turismen bidrar till att stärka och bevara kultur och platsidentitet
- Existerande samverkan fungerar i vissa sammanhang (t.ex. evenemang)

Utmaningar

- Låg kännedom om strategier och mål
- Begränsad delaktighet i processer och utvecklingsarbete
- Otydlighet kring:
  - ansvarsfördelning
  - vilket stöd som finns
  - hur arbetet hänger ihop

Återkommande mönster

- Många svar präglas av "osäkerhet" eller "ingen uppfattning"
- Indikerar ett gap mellan:
  - det arbete som görs
  - och hur det uppfattas av företagen

GSTC Destination Standard

Hållbar Destinationsledning

Ansvar för destinationsförvaltning

Detta kriterium handlar om hur arbetet med destinationens utveckling organiseras och samordnas.

Det handlar inte enbart om turismens utveckling utan om hur olika aktörer – offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle – tillsammans arbetar för en långsiktigt hållbar utveckling av platsen.

Ett tydligt och fungerande samspel mellan olika roller och nivåer är en viktig förutsättning för att strategier, uppföljning och åtgärder ska kunna omsättas i praktiken. Kriteriet har därför koppling till flera andra delar, såsom strategisk inriktning uppföljning och rapportering, samverkan samt hantering av påverkan och utveckling över tid.

Hållbar destinationsutveckling handlar ytterst om att skapa en bättre plats att bo, leva och verka på, vilket också gör den bättre att besöka.

Ansvar för destinationsförvaltning

- Hur upplever ni att ansvaret för destinationens utveckling är organiserat idag?
- Är det tydligt vem som leder och samordnar arbetet?
- Hur fungerar samarbetet mellan kommun, destinationsorganisation och region?
- Finns det områden där ansvar eller mandat är otydliga?
- Vad fungerar bra i dagens struktur?

Strategi och handlingsplan för destinationsförvaltning

Detta kriterium handlar om om destinationen har en gemensam strategi och handlingsplan för sin utveckling och hur denna är kopplad till platsens bredare samhällsutveckling.

En hållbar destinationsstrategi handlar inte enbart om turism, utan om hur turism relaterar till näringslivsutveckling, samhällsplanering, kultur, natur och livskvalitet för invånarna.

En destinationsstrategi fungerar som ett gemensamt ramverk för att:

- sätta mål för utvecklingen
- prioritera insatser
- skapa samsyn mellan aktörer
- möjliggöra uppföljning

Kriteriet har nära koppling till ansvar och organisering, uppföljning och rapportering samt samverkan mellan aktörer.

Hur integreras turism i strategisk planering?

Turismspecifika dokument:

- Besöksnäingsstrategi Höga Kusten
- Handlingsplan besöksnäring
- Aktiviteter till handlingsplan
- → Tydlig riktning och konkreta åtgärder

Sektorspecifika program:

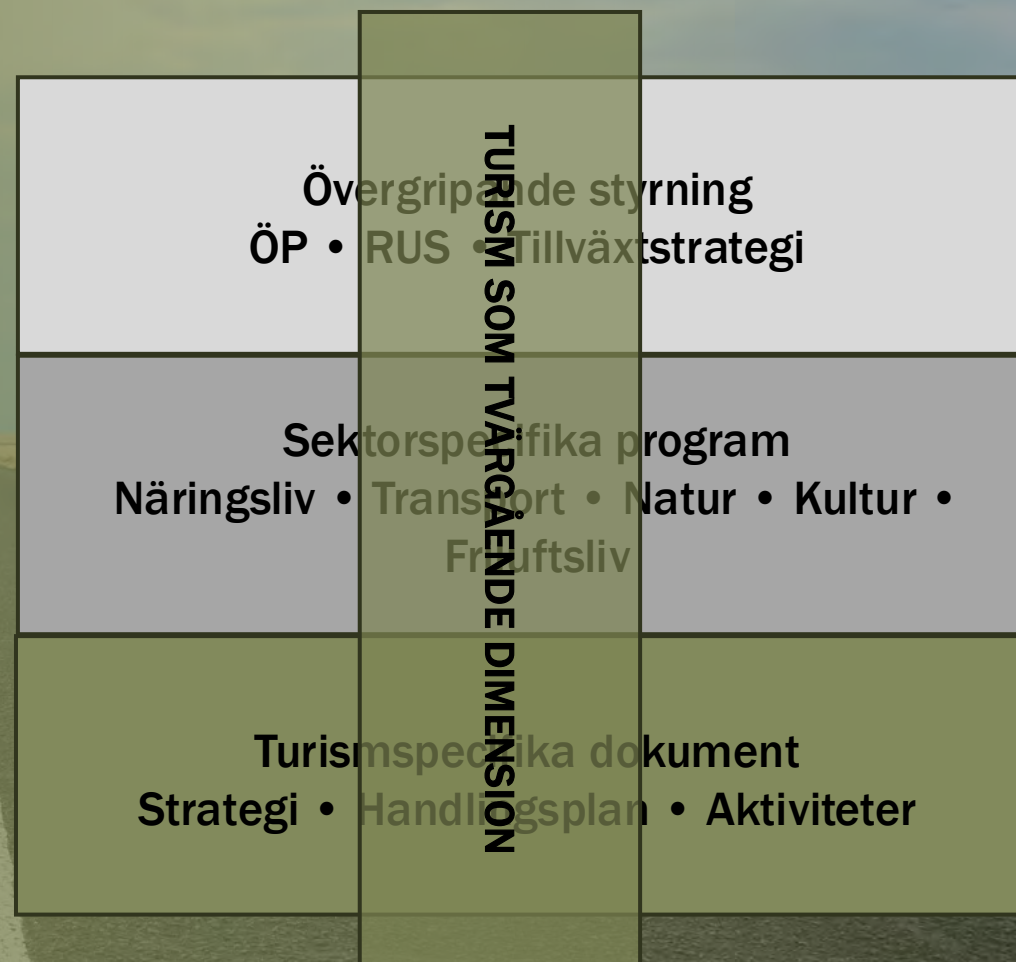
- Friluftsliv, Naturvård, Kultur, Näringsliv, Transport
- → Turism nämns men är inte styrande

Övergripande styrning:

- ÖP2040, RUS, Tillväxtstrategi
- → Turism är indirekt eller svagt integrerad

Observation:

- Turism drivs främst i separata dokument - inte integrerat i hela styrkedjan

Begränsad vertikal integration

Vad innebär detta i praktiken?

Det finns flera styrande dokument:

- Översiktsplan (ÖP)
- Regional utvecklingsstrategi (RUS)
- Besöksnäringstrategi
- Tillväxt- och näringslivsarbete

Samtidigt är utvecklingen nära kopplad till:

- attraktivitet
- inflyttning
- livskraftiga lokalsamhällen

Diskussionsfrågor:

- Hänger dessa strategier ihop i praktiken – eller är de parallella spår?
- Är turism integrerad i arbetet med attraktivitet och inflyttning?
- Finns en gemensam riktning för hur turism ska bidra till utveckling?

Besöksnäringen kan vara ett verktyg – men bara om den är integrerad.

Från strategi till genomförande

- Finns en tydlig gemensam riktning?
- Hur används strategin i det dagliga arbetet?
- Hur kopplas den till andra processer i kommunen/regionen?
- Hur används aktivitetsplanen idag?
- Vad är genomfört – och vad lever kvar?
- Hur följs arbetet upp?
- Finns en uppdaterad struktur framåt?

Övervakning och rapportering

Detta kriterium handlar om hur destinationen följer upp sin utveckling och hur effekter av turism övervakas över tid.

Det handlar både om ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga aspekter, och om hur kunskap används för att fatta beslut och utveckla destinationen på ett hållbart sätt.

Fokus ligger på transparens, lärande och möjligheten att använda data som stöd i beslut och prioriteringar. Rapportering och kommunikation är centralt för att:

- skapa överblick över utvecklingen
- möjliggöra uppföljning av mål
- stärka dialog med aktörer
- bygga trovärdighet i hållbarhetsarbetet

Kriteriet har koppling till strategisk inriktning, indikatorer och uppföljning samt intressentengagemang.

Övervakning och rapportering

- Hur följs utvecklingen av hållbarhetsarbetet upp idag?
- Finns det en specifik uppföljning av besöksnäringens utveckling?
- Vilken statistik eller kunskap används i arbetet?
- Upplever ni att det finns tillräcklig kunskap om turismens effekter på platsen?
- Hur används uppföljningen i planering och prioritering?
- Finns det något som borde följas upp bättre framöver?

Företagsengagemang och hållbarhetsstandarder

Detta kriterium handlar om hur destinationen arbetar tillsammans med företag inom besöksnäringen för att stärka hållbarhetsarbetet.

Det innebär att informera, stödja och uppmuntra företag att arbeta mer hållbart i sin verksamhet, samt att främja användningen av erkända hållbarhetsstandarder och certifieringar.

En hållbar destination bygger i stor utsträckning på att företagen på platsen utvecklar sin verksamhet i en mer hållbar riktning.

Ett aktivt företagsengagemang är centralt för att:

- omsätta strategier i praktiken
- stärka företagens kapacitet inom hållbarhet
- skapa mätbar utveckling över tid

Kriteriet har koppling till strategisk inriktning, rapportering samt flera kriterier i delarna om socioekonomisk utveckling och miljömässig hållbarhet, där företagens arbete är avgörande.

Företagsengagemang och hållbarhetsstandarder

- Hur arbetar destinationen idag med att stödja företag i deras hållbarhetsarbete?
- Finns det forum eller nätverk där hållbarhetsfrågor diskuteras tillsammans med företagen?
- Upplever företagen att det finns tillgång till stöd eller rådgivning i hållbarhetsfrågor?
- Hur ser ni på arbetet med certifieringar eller andra hållbarhetsstandarder?
- Finns det möjligheter att stärka samarbetet kring hållbar utveckling inom näringen?

Invånarengagemang och feedback

Detta kriterium handlar om hur invånare involveras i utvecklingen av destinationen och hur deras perspektiv tas tillvara.

Turism påverkar lokalsamhället på många sätt, och hållbar destinationsutveckling förutsätter att invånarnas erfarenheter, synpunkter och behov inkluderas i planering och beslutsfattande.

Ett fungerande invånarengagemang är viktigt för att:

- skapa lokal förankring
- identifiera möjligheter och utmaningar
- säkerställa social hållbarhet

Invånarengagemang och feedback

- På vilka sätt involveras invånare i frågor som rör turismens utveckling?
- Finns det forum eller processer där invånare kan lämna synpunkter?
- Hur fångas lokalsamhällets upplevelse av turismen upp idag?
- Finns det exempel där invånarnas synpunkter har lett till förändringar?
- Hur kan dialogen med invånarna stärkas framöver?

Besökarnas engagemang och feedback

Detta kriterium handlar om hur destinationen samlar in och använder besökarnas erfarenheter och synpunkter.

Besökarnas upplevelser ger viktig kunskap om hur destinationen fungerar och hur den kan utvecklas.

Det handlar också om att informera besökare om hållbarhetsfrågor och hur de själva kan bidra till ett ansvarsfullt resande.

Besökarnas engagemang och feedback

- Hur samlas besökarnas synpunkter och upplevelser in idag?
- Vilken typ av feedback får man från besökare?
- Hur används denna information i utvecklingen av destinationen?
- Informeras besökare om hur de kan bidra till en mer hållbar destination?
- Finns det exempel där besökarnas feedback lett till förändringar?

Marknadsföring och information

Detta kriterium handlar om hur destinationen kommunicerar och marknadsför sig själv.

Marknadsföringen bör ge en korrekt och balanserad bild av destinationen och samtidigt spegla platsens värderingar kring hållbar utveckling, respekt för natur, kultur och lokalsamhälle.

Marknadsföring och information

- Hur arbetar destinationen med att kommunicera hållbarhetsfrågor till besökare?
- Upplever ni att marknadsföringen ger en rättvis bild av destinationen?
- Hur involveras lokala aktörer i kommunikationen?
- Finns det riktlinjer för hur destinationen ska kommunicera hållbarhet?
- Hur kan kommunikationen bidra till ett mer ansvarsfullt resande?

Hantering av besöksvolymmer och aktiviteter

Detta kriterium handlar om hur destinationen planerar för och hanterar besöksflöden över tid och rum. Syftet är att skapa en balans mellan besöksnäringens utveckling och hänsyn till lokalsamhälle, natur- och kulturmiljöer. Destinationen ska arbeta med att förstå, följa upp och vid behov styra besöksflöden över tid och plats.

Hantering av besöksvolymmer och aktiviteter

- Hur upplever ni utvecklingen av besöksflöden i destinationen?
- Finns det platser eller perioder där belastningen är särskilt stor?
- Hur arbetar man idag med att sprida besök över tid och plats?
- Finns det åtgärder för att hantera negativa effekter av turism?
- Hur kan balansen mellan utveckling och hänsyn till platsen stärkas?

Planbestämmelser och exploateringskontroll

Detta kriterium handlar om hur planering och utveckling av destinationen styrs genom policys, riktlinjer och regelverk. Det gäller exempelvis markanvändning, byggnation, exploatering och hur nya turismanläggningar utvecklas på ett sätt som tar hänsyn till miljö, samhälle och kultur.

Planbestämmelser och exploateringskontroll

- Hur integreras turismens utveckling i kommunens planering?
- Finns det riktlinjer för hur turismrelaterad exploatering ska ske?
- Hur bedöms effekter av ny utveckling på lokalsamhälle och miljö?
- Hur involveras olika aktörer i planeringsprocesser?
- Finns det områden där planeringsprocessen kan utvecklas?

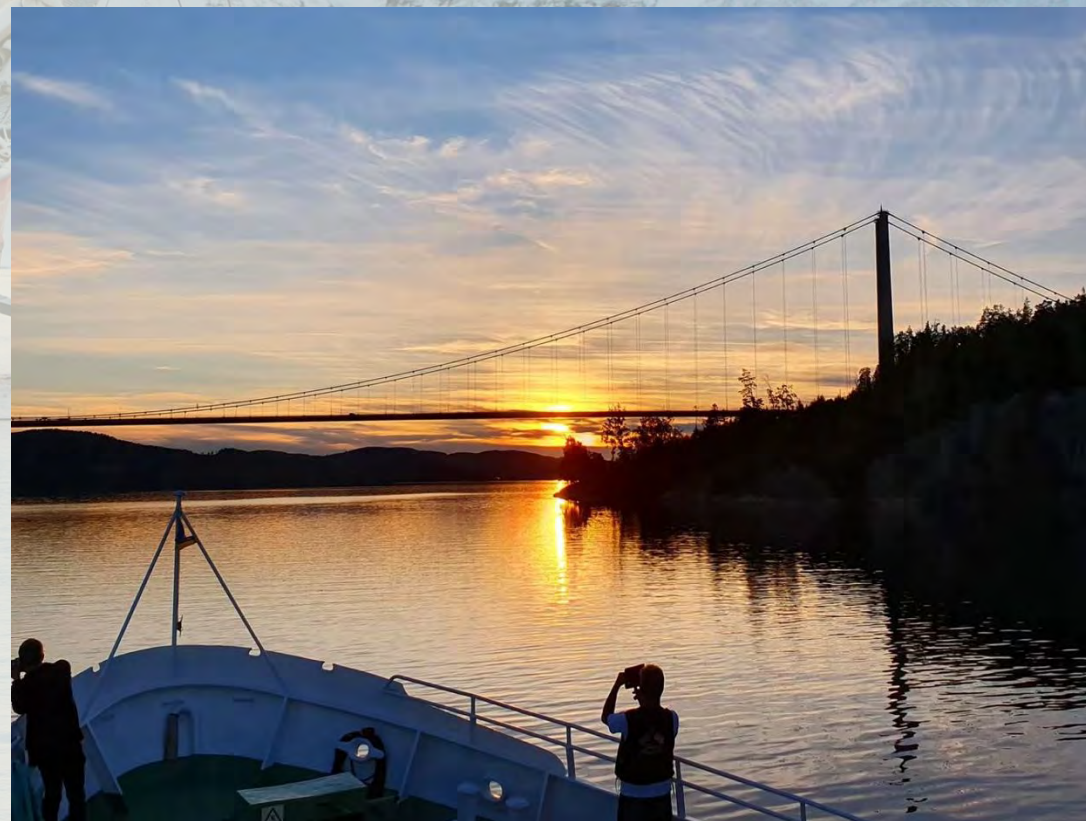
Anpassning till klimatförändringar

Detta kriterium handlar om hur destinationen identifierar och hanterar risker och möjligheter kopplade till klimatförändringar. Klimatförändringar påverkar både naturmiljöer, infrastruktur och besöksmönster, vilket gör klimatanpassning till en viktig del av destinationens långsiktiga utveckling.

Anpassning till klimatförändringar

- Hur påverkar klimatförändringar destinationen idag eller framöver?
- Finns det arbete kring klimatanpassning kopplat till turism?
- Hur hanteras klimatrelaterade risker i planering och utveckling?
- Finns det initiativ för att stärka destinationens klimatanpassning?
- Hur kan arbetet utvecklas framåt?

Risk- och krishantering

Detta kriterium handlar om hur destinationen förbereder sig för risker, kriser och oväntade händelser. Det kan handla om naturhändelser, säkerhetsfrågor, pandemier eller andra situationer som påverkar destinationen och besöksnäringen.

Risk- och krishantering

- Finns det etablerade rutiner för att hantera kriser som påverkar besöksnäringen?
- Hur samordnas arbetet mellan olika aktörer vid en kris?
- Finns det kommunikationskanaler för att nå företag och besökare vid kriser?
- Har tidigare händelser lett till lärdomar eller förändringar i arbetet?
- Finns det behov av att utveckla beredskapen framöver?

GSTC Destination Standard

Socioekonomisk Hållbarhet

Mätning av turismens ekonomiska betydelse

För att kunna fatta välgrundade beslut behöver destinationen förstå turismens ekonomiska betydelse. Det handlar inte bara om antal besökare, utan också om besökarnas konsumtion, sysselsättning, investeringar och hur nyttan av turismen fördelas i den lokala ekonomin.

Mätning av turismens ekonomiska betydelse

- Vilken statistik kring turismens ekonomiska betydelse använder ni idag i ert arbete?
- Finns det analyser eller rapporter som visar turismens ekonomiska bidrag till kommunen eller destinationen?
- Hur används denna kunskap i beslut om utveckling och investeringar?
- Finns det aspekter av turismens ekonomiska effekter som ni upplever att vi saknar kunskap om idag?

Anständiga arbetsvillkor och karriärmöjligheter

Turismen skapar arbetstillfällen och karriärmöjligheter, men det är viktigt att dessa arbeten erbjuder goda arbetsvillkor, utvecklingsmöjligheter och en trygg arbetsmiljö. Detta handlar både om kompetensförsörjning och om att säkerställa att turismen bidrar till hållbara arbetsliv.

Anständiga arbetsvillkor och karriärmöjligheter

- Hur ser ni på kompetensförsörjningen inom besöksnäringen idag?
- Finns det utbildningar eller initiativ som stärker karriärmöjligheter inom turism?
- Hur arbetar företag i destinationen med arbetsvillkor och arbetsmiljö?
- Finns det utmaningar kring rekrytering, säsongsarbete eller kompetens?

Stöd till lokala entreprenörer och rättvis handel

En viktig del av hållbar destinationsutveckling är att turismens intäkter stannar i den lokala ekonomin.

Detta kan ske genom att lokala företag, producenter och kreativa näringar ges möjlighet att bli en del av turismens värdekedja.

Stöd till lokala entreprenörer och rättvis handel

- Hur upplever ni att turismens intäkter idag kommer lokala företag till del?
- Finns det initiativ som stärker samarbetet mellan turism och lokala producenter?
- Hur synliggörs lokala produkter och upplevelser för besökare?
- Finns det hinder som gör det svårt för lokala företag att bli en del av turismens värdekedja?

Stöd till lokalsamhället

Turism kan bidra till lokalsamhället på många sätt, till exempel genom lokala projekt, initiativ och samarbeten. Samtidigt behöver detta ske på ett ansvarsfullt sätt som stärker lokalsamhället och inte skapar negativa effekter.

Stöd till lokalsamhället

- Finns det initiativ där turismföretag bidrar till lokalsamhället?
- Hur kan besökare bidra positivt till platsen de besöker?
- Finns det projekt eller initiativ där turismen redan idag stärker lokalsamhället?

Förebyggande av exploatering och diskriminering

Hållbar turismutveckling förutsätter respekt för mänskliga rättigheter. Det innebär att destinationen aktivt arbetar för att förebygga exploatering, diskriminering och trakasserier, samt att dessa frågor kommuniceras och följs upp.

Förebyggande av exploatering och diskriminering

- Hur uppmärksammas frågor om mänskliga rättigheter inom besöksnäringen här?
- Finns det riktlinjer eller initiativ som adresserar exploatering eller diskriminering kopplat till turism?
- Hur kan företag och organisationer inom turism bidra till att förebygga dessa frågor?
- Finns det samarbeten med exempelvis polis, sociala myndigheter eller civilsamhälle?

Egendoms- och nyttjanderätt

Turismens utveckling påverkar ibland markanvändning och tillgång till natur- och kulturreсурser. Det är därför viktigt att lagar och principer kring äganderätt, nyttjanderätt och samråd respekteras.

Egendoms- och nyttjanderätt

- Finns det exempel där turismens utveckling påverkat markanvändning eller lokala resurser?
- Hur fungerar dialogen mellan turismaktörer, markägare och andra intressen?
- Finns det konflikter eller utmaningar kopplat till användning av natur- eller kulturmiljöer?
- Hur hanteras dessa frågor i planering och utveckling?

Trygghet och säkerhet

Destinationen behöver säkerställa att både besökare och invånare känner sig trygga. Detta handlar om allt från säkerhet och hälsa till beredskap för incidenter och kriser.

Trygghet och säkerhet

- Hur upplever ni tryggheten i destinationen idag, både för invånare och besökare?
- Finns det specifika säkerhetsfrågor kopplade till turism eller besöksplatser?
- Hur fungerar samarbetet mellan olika aktörer kring säkerhet?
- Finns det situationer eller platser där säkerheten behöver stärkas?

Tillgänglighet för alla

En hållbar destination ska vara tillgänglig för alla, så långt det är möjligt. Det innebär att platser, upplevelser och information utformas så att människor med olika behov kan ta del av dem.

Tillgänglighet för alla

- Hur arbetar destinationen med tillgänglighet idag?
- Finns det exempel på besöksmål eller upplevelser som arbetar aktivt med tillgänglighet?
- Finns det hinder som gör det svårt att förbättra tillgängligheten?
- Hur kommuniceras information om tillgänglighet till besökare?

GSTC Destination Standard

Kulturell Hållbarhet

Skydd av kulturella tillgångar

Kulturella tillgångar – såsom byggnader, miljöer och landskap – är en viktig del av platsens identitet. Hållbar destinationsutveckling handlar om hur dessa värden bevaras, används och utvecklas över tid, i balans mellan skydd och användning.

Skydd av kulturella tillgångar

- Hur arbetar ni idag med att identifiera och prioritera kulturmiljöer och kulturarv?
- Finns det kopplingar mellan turism och bevarande av kulturarv?
- Hur finansieras och prioriteras insatser för bevarande?
- Finns det risker kopplat till slitage eller utveckling?

Kulturella föremål

Hantering av historiska och kulturella föremål kräver tydliga regelverk och ansvar. Turismen kan både bidra till att synliggöra kulturarv och innebära risker om hantering och kommunikation inte är tydlig.

Kulturella föremål

- Hur säkerställs korrekt hantering av kulturella och historiska föremål?
- Är dessa frågor tydliga för aktörer inom besöksnäringen?
- Finns det behov av ökad information till besökare?
- Har ni upplevt utmaningar kopplat till detta?

Immateriellt kulturarv

Immateriellt kulturarv – såsom traditioner, berättelser, musik och mat – är ofta det som skapar platsens själ. Hållbar turism handlar om att lyfta detta på ett sätt som är respektfullt och som gynnar lokalsamhället.

Immateriellt kulturarv

- Vilka lokala kulturuttryck är viktiga för platsens identitet?
- Hur synliggörs dessa i turismen idag?
- Hur involveras lokalsamhället i detta arbete?
- Finns det risk att kultur förenklas eller kommersialiseras på ett problematiskt sätt?

Lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden

Turismens utveckling får inte begränsa lokalbefolkningens tillgång till viktiga natur- och kulturområden. En balans behöver finnas mellan besökare och invånare.

Lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden

- Finns det platser där turismen påverkar lokalbefolkningens tillgång?
- Hur hanteras konflikter mellan olika intressen?
- Finns det exempel där tillgång har behövt återställas eller skyddas?
- Hur förs dialog med lokalsamhället i dessa frågor?

Immateriella rättigheter och kulturell äganderätt

När kultur används i turism behöver det ske med respekt för de individer och samhällen som bär den. Det handlar om rättigheter, inflytande och vem som får ta del av värdet som skapas.

Immateriella rättigheter och kulturell äganderätt

- Hur säkerställs att lokal kultur används på ett respektfullt sätt?
- Vem äger berättelsen om platsen?
- Finns det risker kopplat till exploatering av kultur?
- Hur kan lokalsamhället få större inflytande?

Besökshantering på kulturplatser

Vissa kulturplatser är särskilt känsliga och kräver aktiv hantering av besökare för att undvika slitage och negativa effekter.

Tolkning av besöksmål

Hur vi berättar om en plats påverkar hur den förstås och upplevs. Tolkning handlar om att skapa förståelse för platsens värden, historia och sårbarhet.

GSTC Destination Standard

Miljömässig Hållbarhet

Skydd av känsliga miljöer

Destinationens naturmiljöer är en central tillgång – både för livskvalitet och besöksupplevelse. Hållbar destinationsutveckling handlar om att säkerställa att dessa miljöer skyddas, används ansvarsfullt och bevaras över tid.

Skydd av känsliga miljöer

- Vilka miljöer ser vi som särskilt känsliga i Härnösand?
- Finns det platser där turism påverkar dessa miljöer idag?
- Hur arbetar vi med att balansera tillgänglighet och skydd?

Besökshantering i naturområden

Hur besökare rör sig och använder naturen påverkar både upplevelsen och miljön. Att styra flöden och minska slitage är centralt i hållbar destinationsutveckling.

Besökshantering i naturområden

- Finns det platser där besöksstrycket är högt eller ökande?
- Hur arbetar vi idag med att styra besökare i naturen?
- Finns det behov av tydligare riktlinjer eller åtgärder?

Ansvarsfull interaktion med vilda djur

Interaktion med vilda djur kräver tydliga ramar för att säkerställa att aktiviteter inte påverkar djurens beteende, välfärd eller långsiktiga överlevnad. Detta handlar inte bara om turism, utan om hur vi som samhälle förhåller oss till naturen.

Ansvarsfull interaktion med vilda djur

- Förekommer organiserad eller spontan interaktion med vilda djur i destinationen?
- Finns tydliga riktlinjer för vad som är acceptabelt beteende?
- Hur säkerställs att aktörer och besökare agerar ansvarsfullt?

Artutnyttjande och djurvälfärd

All användning av djur inom turism – vilda eller domesticerade – ska ske med respekt för djurvälfärd och inom ramen för lagstiftning och etiska riktlinjer.

Artutnyttjande och djurvälfärd

- Förekommer djur i turismrelaterade aktiviteter i destinationen?
- Hur säkerställs djurvälfärd i dessa sammanhang?
- Finns risker kopplade till handel med eller exponering av arter?

Energibesparing

Energianvändning är en central fråga för både klimatpåverkan och resurseffektivitet. Här handlar det om att gå från ambition till faktisk förändring i både offentlig och privat verksamhet.

Energibesparing

- Finns det tydliga energimål som inkluderar besöksnäringen?
- Arbetar företag aktivt med att mäta och minska energianvändning?
- Finns incitament eller stödstrukturer?

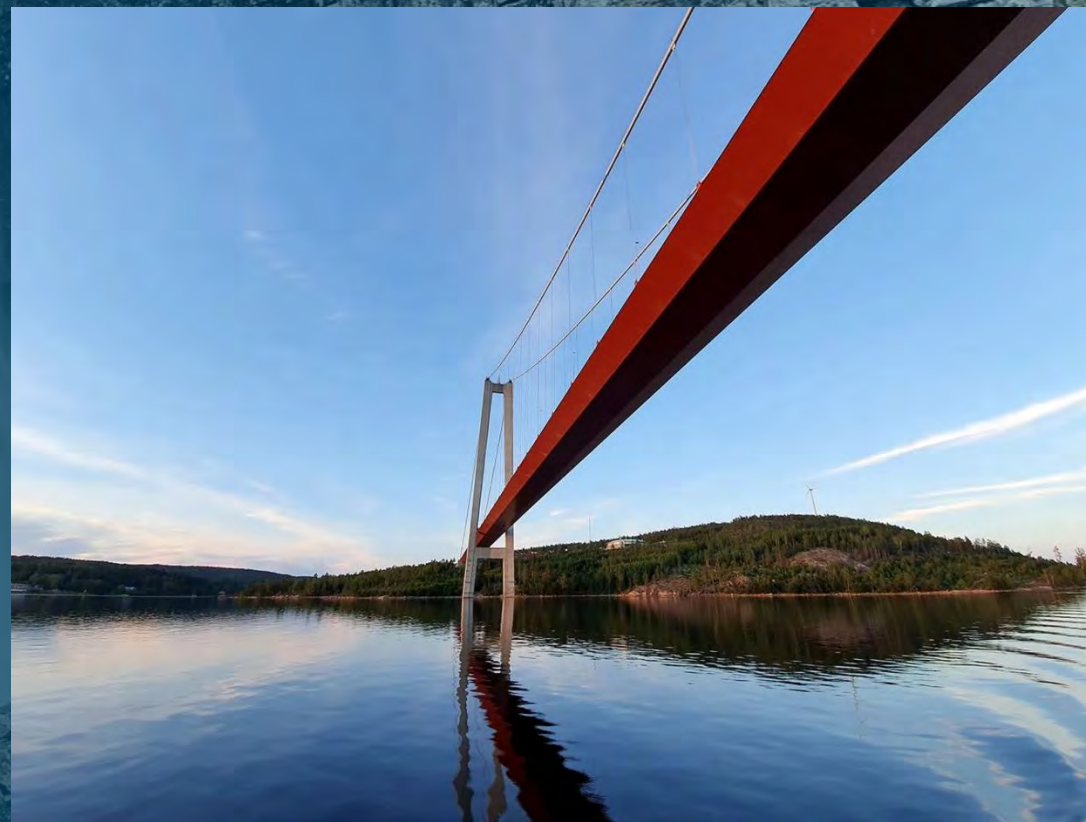

Hållbar vattenförvaltning

Vatten är en kritisk resurs, och turism kan påverka både tillgång och användning. Hållbar vattenförvaltning kräver både kontroll och medvetenhet.

Hållbar vattenförvaltning

- Finns det områden eller perioder med ökad vattenbelastning?
- Hur påverkar turism vattenanvändningen lokalt?
- Finns behov av tydligare styrning eller uppföljning?

Vattenkvalitet

- Hur tillgänglig är information om vattenkvalitet?
- Finns koppling till besöksplatser och upplevelser?
- Hur hanteras avvikelser?

Avloppsvatten

Hantering av avloppsvatten är en grundförutsättning för att skydda miljö och hälsa, särskilt vid ökad belastning.

Avloppsvatten

- Finns kapacitetsutmaningar kopplat till besöksstryck?
- Hur säkerställs efterlevnad hos aktörer?
- Finns behov av utveckling av gemensamma lösningar?

Avfallshantering

Avfall är en av de mest synliga effekterna av turism. Här handlar det om att gå från hantering till minimering.

Avfallshantering

- Var uppstår de största avfallsflödena kopplat till besökare?
- Finns initiativ kring minskning av engångsartiklar?
- Hur arbetar vi med beteendeförändring?

Växthusgasutsläpp och begränsning av klimatförändringar

Klimatpåverkan är en av de största systemfrågorna. Här krävs tydliga mål, uppföljning och konkreta åtgärder.

Växthusgasutsläpp och begränsning av klimatförändringar

- Hur stor del av klimatpåverkan är kopplad till turism?
- Finns riktade insatser mot besöksnäringen?
- Hur arbetar vi med mätning och uppföljning?

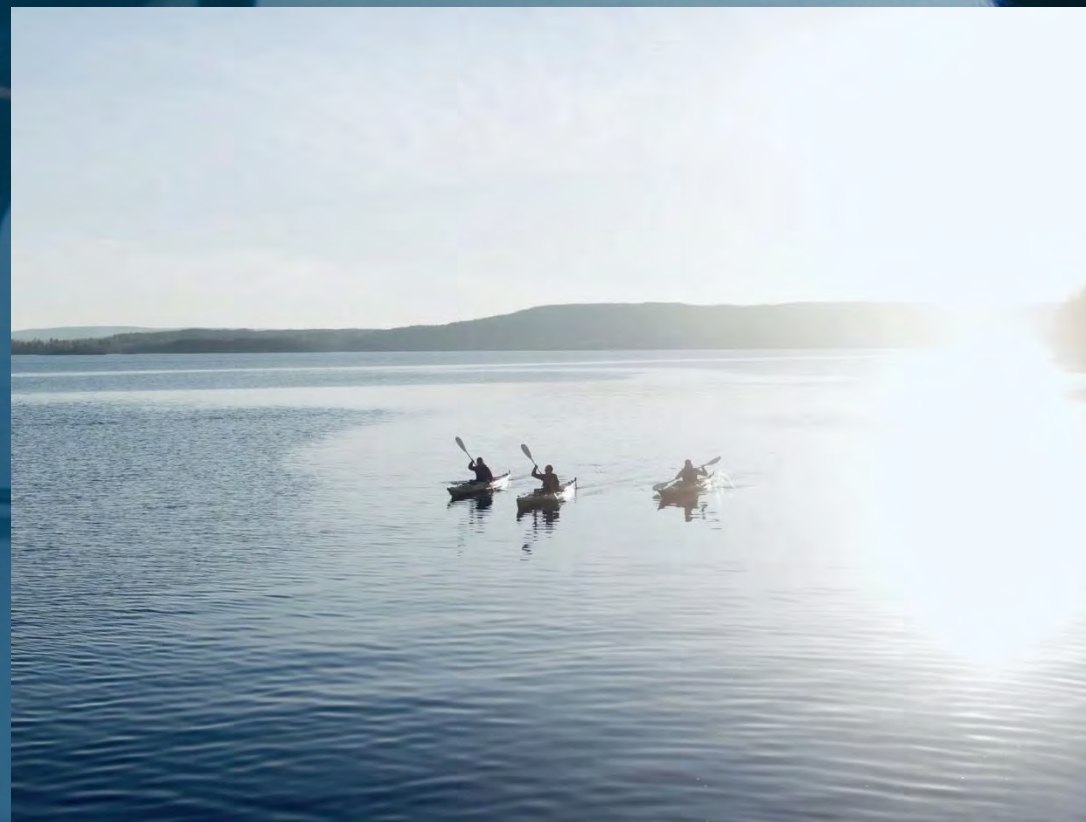

Transporter med låg miljöpåverkan

Transporter är ofta den största klimatpåverkan kopplad till turism. Här krävs både systemlösningar och beteendeförändring.

Transporter med låg miljöpåverkan

- Hur reser besökare till och inom destinationen?
- Finns attraktiva alternativ till bil?
- Hur kan vi påverka beteenden?

Ljus- och bullerförroeningar

Ljus och buller påverkar både människor och naturmiljöer. Det är en fråga som ofta glöms bort men blir allt mer relevant.

Ljus- och bullerförroeningar

- Finns upplevda problem kopplat till buller eller ljus?
- Hur påverkar evenemang och besöksflöden detta?
- Finns behov av tydligare riktlinjer eller uppföljning?

Slutord

Vad har vi missat?

A top-down view of a wooden table with a map, a coffee cup, a water bottle, and hands pointing at the map. The map is spread out on the table, and several hands are visible, some pointing at specific locations on the map. A white coffee cup with a saucer is in the top left, and a blue water bottle is in the bottom right. The background is a dark, textured surface.

Vad anser ni är av extra vikt att jag tar med mig in i arbetet med Härnösand?

Några sista tankar och rekommendationer som ni vill understryka?

Q & A

Contact me

Fair Travel

Jeppé Klockareson

Enbärsvägen 8

SE-193 34 Sigtuna, Sweden

Phone: + 46 709 707919

E-mail: jepp@fair-travel.se

Web: www.fair-travel.se

LinkedIn: [linkedin.com/jepp-klockareson](https://www.linkedin.com/jepp-klockareson)

"If you think you are too small to make a difference, you've never been in bed with a mosquito."